

Komenda Główna

POLICJA PAŃSTWOWA
LITWY ŚRODKOWEJ.

S P R A W O Z D A N I E

Dział 5 f. z ruchu politycznego i ekonomiczno-społecznego

Lda. 1699

za miesiąc luty 1922 r.

Sytuacja poli-
tyczna.

Zwożanie do Wilna Sejmu wywołało na całym terenie widoczne uspokojenie umysłów, za wyjątkiem pasa neutralnego oraz gmin litewskich powiatu święciańskiego.

Cały miesiąc luty upłynął w zainteresowaniu się Sejmem, w którym zogniskowały się wszystkie siły polityczne wileńszczyzny i który stał się osią całej polityki.

Posłowie w Sejmie zgrupowali się w 3 odłamy. - Prawicę, tworzącą tak zwany „Zespół Stron.Nar.„ /43 posłów/, centrum - Rady Ludowe /35 posłów/ i lewicę, tworzącą t.zw. „,Biuro Prac Politycznych,, /24 posłów/ i posiadającą wraz z grupą Stefana Mickiewicza /4 posłów/ pokątną mniejszość, bo 28 posłów. Przy takim ustosunkowaniu z góry można było przewidzieć iż Sejm wileński nie będzie miał stałej większości i że wszystkie sprawy będą decydowane głosami Rad Ludowych. Tak też i było w rzeczywistości.

Dnia 20 lutego Sejm powziął uchwałę wcielenia wileńszczyzny do Polski, wiadomość ta została manifestacyjnie przyjęta przez całą polską ludność wilna.

Zaraz po uchwale na tie dyskusji nad poprawkami zarysował się w Radach Ludowych rozłam, gdyż grupa posłów z p. Uziembłą na czele /7 - 8 posłów/ wystąpiła z klubu, tworząc „niezależny klub posłów ludowych i weszła w skład „Biura Prac Politycznych,,. W ten sposób pod koniec lutego lewica sejmowa wzmocniła się o 7 - 8 posłów.

Cała dyskusja w Sejmie Wileńskim spopularyzowała w masach ideję autonomji, oraz wzmocniła lewicę, która jedna z pośród ugrupowań sejmowych poruszyła żywotne sprawy krajowe.

W związku ze zwożaniem i oradami Sejmu, mniejszości narodowe, a przede wszystkim żydzi, zmienili stanowisko z nieprzychylnego na wyczekujące, starając się jednak obniżyć znaczenie Sejmu i wartość powziętych przez niego

uchwał.

Licząc się jednak z faktem dekonanym, Żydzi mają nadzieję, że władze uznają w końcu Gminę Żydowską za przedstawicielstwo narodowe Żydów i intensywnie przystąpili do organizacyjnego wzmocnienia swoich ugrupowań partyjnych, przygetuwując się w ten sposób do spodziewanych nowych wyborów do Gminy Żydowskiej. Przeciwnie obecnemu zarządowi gminy prowadzi energiczną walkę lewica żydowska.

Najważniejszym wypadkiem w życiu społeczeństwa żydowskiego był przyjazd delegata Centr. Kom. Sjonistycznego, dr. Tena i walne zebranie Gminy w dniu 20/II.b.r., które jednak nie dało żadnych konkretnych rezultatów.

Najintensywniej wśród społeczeństwa żydowskiego działają sjonisci, obficie zasileni w ludzi przez organizację centralną, która energicznie zwalcza Bund.

W społeczeństwie białoruskim pozostało znikome rozdrażnienie i zaniepokojenie wywołane aresztami, a następnie deportacją białoruskich i litewskich działaczy politycznych, którzy obecnie zajmują mniej lub więcej odpowiedzialne stanowiska w Litwie Kowieńskiej i nie mają zamiaru powracać.

Resztali działacze i organizacje polityczne zajęli jednolite stanowisko antypolskie, wyraźnie orjentując się na Kowno. Dn. 22/II. odbyło się posiedzenie „starszyn”, /białorusinów/ w składzie: Wolejszy, Konepacki, Szczepietowicz, Jeremicz, Znamierewskij, Biudiuk, Markiewicz, Stankiewicz, Bildukiewicz i Hapanewicz, pod przewodnictwem St. Wolejszy. Na zebraniu tym postanowiono upoważnić przedstawicieli do ogłoszenia umowy zawartej między litwinami i białorusnikami za wygaśnięciem tej.

Resjanie, grupujący się przeważnie koło „Wileńskiego Rosyjskiego Towarzystwa”, odwołują się do Polski w dalszym ciągu nieprzychylnie. Przypuszczając racji Wileńszczyzny konflikt zbrojny Rosji i Litwy z Polską, przygetuwają się do akcji chcąc stworzyć dla siebie w Wileńszczyźnie kadry do ewentualnego wystąpienia przeciwko Sowietałom.

Litwini w miasteczku przycichli, za to na prowincji, szczególnie w Święciańskiem, rozpoczęli akcję terrorystyczną, czego dowodem

jest cały szereg zabójstw i napadów.

Nastroje ludności.

P o l s k i e j - naogół wszędzie dobry. Gdzieniegdzie narzekania na administrację i brak pomocy rządowej przy odbudowie. Ludność polska pasa pogranicznego i gmin litewskich żyje pod ciągłą obawą presji ze strony litwinów.

L i t e w s k i e j - przygnębiony i wyczekujący. *Da* je się zauważyć poderwanie wiary w siły i znaczenie Litwy Kowieńskiej. Nastrój między w dalszym ciągu wrogi i nieprzejednany. Młódzież męska ma zamiar uciekać przed poborem do Kowieńszczyzny.

Z y d o w s k i e j - naogół wyczekujący. Sfery kupieckie i przemysłowe narzekają na zastój w handlu i zbyt wysekie podatki.

B i a ł o r u s k i e j - wogóle bierny, nieprzychylny zaś ze względu na kolenizację polską. Wśród ludności białoruskiej chodzą ciągle pogłoski o mającej nastąpić na wiosnę wojnie Polski z Rosją. W niektórych okolicach jak np Swirze, nastrój jest wprost wrogi. Przypisać to należy agtacji bolszewickiej.

R o s y j s k i e j - naogół nieprzychylny.

Tajne organizacje wyrotowe i szpiegowskie.

Głównem siedliskiem wywiadu litewskiego oraz organizacji bejowych jest pas neutralny. Działalność dywersyjną litwini wykonują w Święciańskim i gm. Olkienickiej, napadając bądź to na poszczególnych oficerów i szeregowych, bądź też niszcząc sieć telefoniczną i telegraficzną. Ostatnie uszkodzone sieć telegraficzną na odcinku Pomerecz - Woryszki - Matury - Czyżuny i Darguże, oraz Olkieniki - Jaszuny.

Sztab partyzantów litewskich obecnie mieści się w Ucieinach. Narazie ustalone 3 oddziały - we wsi Kierdejki, Strypejki i Szejrewty, o sile 200 ludzi każdy, uzbrojonych w karabiny, granaty i broń krótką.

Centrum wywiadu litewskiego stanowią Szyrwinty i Muśniki. Oprócz tego Szyrwinty są siedliskiem partyzantów. Jakże przywódców organizacji i wywiadu wymienić należy ks. dziekana Nowickiego, ks. Mincewicza, Pawła Zukowskiego /wójt

gm. Szyrwinty/, Jana Osowicza /sekretarz gminy/, oraz Witolda Pietrowskiego /dowódca partyzantów/.

Na własnym terenie trafiono na ślad tajnej organizacji litewskiej w Święcianach, utrzymującej kontakt z komunistami. /Dechodzenie w toku/.

W gminie Dangielińskiej wykryto organizację bojową, działającą już od listopada 1920 r. Dokonano aresztowań. /Sledztwo w toku/.

W Tołach natrafiono na ślady istnienia organizacji komunistycznej.

Agitacja bolszewicka i litewska.

Agitacja bolszewicka szczególnie daje się zauważyć na terenie pow. Oszmiańskiego w postaci rozpuszczania pogłosek o wojnie z Rosją. W akcji tej odznaczają się reemigranci, znajdujący się obecnie w ciężkich warunkach materialnych.

W pow. Święciańskim stwierdzona agitacja wśród wojska. /Sprawa w toku/.

Litewska - planowej agitacji nie zauważono. Od czasu do czasu pojawiają się gdzieś odezwy, lecz w nieznacznej ilości.

W miejscowości Biełozierzyszki /gm. Mejszagelska/ bratają się żołnierze litewscy z polskimi i białymi 76 p.p., odbywają się wspólne zabawy u sołtyśa Wykerskiego oraz wzajemne wizyty.

Wywiad obcy.

Litewski - polega głównie na zbieraniu wiadomości od przejeżdżających oraz żołnierzy stojących na kordonie.

Bolszewicki - w ekolicy Smergen' natrafiono na ślad pobytu znanego szpiega bolszewickiego, Linsburga.

Sytuacja ekonomiczna.

Sytuacja ekonomiczna ciągle pogarsza się. Wskutek nieustannego szmuglu do Rosji i Litwy Kowieńskiej oraz spadku marki polskiej, ceny na artykuły pierwszej potrzeby wszędzie podniosły się. Szczególnie daje się to odczuwać w gminach położonych bliżej pasa neutralnego.

W ekolicy Olkienik w dalszym ciągu trwa przemycanie

Podatki i rekwizycje. Podatki wpłacane są dość regularnie. Rekwizycji

niema.

Rebór do wojska. W pew. Święciańskim peberowi stawiają desyć silny
opór, ukrywając się o ile możności. Uchylają się od pe-
beru, organizując bandy celem wspólnego działania na
niekerzyść Polaki.

Strajki i wiece. Nie notowane.

Reemigracja i ucieczka. Stan przybyłych reemigrantów - fatalny, wskutek
uchodźstwa. Braku odzieży i pożywienia szerzy się tyfus. W najger-
szych warunkach znajdują się reemigranci, zamieszkali
w gminie Krewskiej, Bienickiej i Smereńskiej, którzy
mieszkają przeważnie w ziemiankach i urzymują się z jał-
mużny.

Prasa. „Biełoruskije Wiedomości” zaprzestały wychodzić
z powodu wysłania redaktora, Maksyma Gareckiego.

Dnia 25 lutego ukazał się tygodnik w języku biało-
ruskim „Rednaja Stracha” /Strzecha rodzinna/. Redakte-
rem odpowiedzialnym i wydawcą tego pisma jest J. Bekisz.

Współdziałanie władz. Tylko jedna agentura Mejszagolska zadowolona jest
całkowicie z panujących stosunków i współdziałania le-
kalnych władz administracyjnych i wojskowych. Inne, jak
ag. Olkienicka utyskują na brak kontaktu i współdziała-
nia ze strony stacji kontrolnych, lub, jak ag. w Świę-
cianach narzekają na brak zrozumienia i współdziałania
władz wojskowych.

Nadużycia władzy. Zauważono, że kierownik Stacji Kontrolnej w Jaw-
niunach, p. Iwaszkiewicz, toleruje szmugiel.

Były burmistrz m. Podbredzie, Wiłkojć Ludwik, uła-
twił uchylanie się od peberu, oraz przejazd do Litwy Kew.

Ag. Olkienicka narzeka na niedbałe pełnienie obo-
wiązków wójta gm. Rudziszki oraz posterunek policji przy
stacji kolejowej Rudziszki.

Ag. Swirska melduje o pobieraniu łapówek od pebe-
rowych przez posterunek policji w Wojstomiu gm. Szemie-
towskiej. To samo melduje o komendancie posterunku w Mi-
chaliskach.

INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Bandytyzm i zbrodnie.

W powiecie Święciańskim popełniono następujące zbrodnie. - 1/Morderstwo rodziny Adamewiczów w Zaścianku Połeskoje gm. Zabłociskiej, dokonane przez żołnierzy komp. telegr. 8 p.p. Zap. Główny sprawca szeregowiec, Władimir Pietrow /Władysław Pietrowicz/ zbiegł. 2/ Zabójstwo Jana Koczownika, właściciela zaścianku Malinowe gm. Dukaszty. 3/ Pestrzelenie we wsi Ginutany chorażego Gredzickiego. 4/ Zabójstwo dowódcy 2 pl. 4-go Łódzkiego baonu, porucznika Ptaszka w czasie objazdu placówek wieńskich Dukaszty. Sprawcy niewyśledzeni. 5/ Okradzenie domu ludowego „Straży Kresowej”.

Na terenie pow. Święciańskiego istnieje podobno banda „Złotej trójkąty” pod hasłem szybkiego wzbogacenia się.

W gm. Olkienickiej grasuje banda opryszków z tamt. mieszkańcem Załuskim Danielem /Daniłko/ na czele, która dokonała całego szeregu kradzieży, oraz, prawdopodobnie, morderstwa 3 osób we wsi Glitach w pasie neutralnym.

W ekolicach Mejszagoły poza kradzieżami koni i uprzęży, dokonywanymi przez ułanów 23 p., specjalnych wypadków nie notowano. Pod tym względem ułani 23 p. stali się postrachem dla pobliskich ekolic.

W dniu 23 lutego 1918 r. w Mejszagoły przyjeżdżał p. L. S. z kradzieżą koni i uprzęży.
Działalność własna. W ciągu okresu sprawozdawczego do Działu 5-f G.P. P.L.Sr. wpłynęło spraw - 284, z tych załatwione - 205, umierzone - 4, w toku 112.

W ciągu tego okresu aresztowano - 15 osób.

Zwolniono - 11, internowane administracyjnie - 2, zwolnionych od internowania - 1 osoba.

Zobowiązane do meldowania się - 37.

Zwolniono od meldowania się - 4.

W lutym przeprowadzone wywiadów - 145, z tego z dodatnim wynikiem - 55.

Objektów inwigilowanych jest - 202 osoby.

Cenzura przy Gł. Urz. Pocz. w Wilnie przejrzała listów zwykłych 3263 i poleconych 2202. Z tych wstrzymane - zwykłych 10, poleconych 7, z których zwrócone po wykorzystaniu 6.

Kamień

Kierownik Działu 5-f K.Gł.P.P.Litwy Sr.

Otrzymują.

.....

1/	Adjutantura Gen.Nacz.Wodza Rzplitej Polsk.	- 1
2/	Delegatura Rzplitej Polskiej w Wilnie	- 1
3/	Departament Spraw Wewnętrznych	- 1
4/	Adjutantura Gen.W.L.Sr.	- 1
5/	Oddział II W.L.Sr.	- 1
6/	Ekspozytura Nacz.Dow.W.P. w Wilnie	- 1
7/	Starostwo Grodzkie w Wilnie	- 1
8/	Starosta pow.Wileńskiego w Wilnie	- 1
9/	Prokurator Sądu Okr. w Wilnie	- 1
10/	Gł. Komenda Pol.Panstw. w Wilnie	- 1
11/	„ „ „ „ w Warszawie	- 1
12/	Archiwum „ „ „ „	- 1